

INFORMATION ON EQUALITY AND SOCIAL JUSTICE IN ISRAEL
מידע על שוויון וצדק חברתי בישראל
מרכז "אדבא" - מלומות חול המסוואة والعدالة الاجتماعية في إسرائيل

מדינת ישראל

נגד

מדינת הרווחה

שלמה סבירסקי

אוגוסט 2002

מדינת ישראל נגד מדינת הרווחה

בתוך שנה אחת ערכה הממשלה 4 קיצוצים גדולים בתקציב.

הקיצוץ הראשון נעשה באוגוסט 2001, בעת שהממשלה אישרה את הצעת התקציב לשנת 2002; אז הוגדל תקציב הביטחון על חשבון התקציבים החברתיים.

בדצמבר 2001 החליטה הממשלה על קיצוץ נוסף, בסך 6.15 מיליארד ש"ח.

באפריל 2002 החליטה הממשלה על תכנית החירום שכונתה "חומת מגן כלכלית", ובמסגרתה היא ערכה קיצוץ נוסף בסך 13 מיליארד ש"ח.

ביולי 2002 אישרה הממשלה את הצעת התקציב לשנת 2003, שבמסגרתו נכלל קיצוץ נוסף בסך 8.7 מיליארד ש"ח.

רשת הביטחון הסוציאלי עמדה בראש רשימת הנפגעים בכל אחד מן הקיצוצים הללו.

רשת הביטחון הסוציאלי, שנבנתה בעמל רב במשך עשרות שנים, מהווה הישג חשוב, המעמיד אותנו בשורה אחת עם מדינות הרווחה בעולם, היודעות לדאוג לאזרחיהן בעת זקנה, לידה, אבטלה, תאונה ונכות.

רשת הביטחון הסוציאלי חשובה במיוחד בתקופה הנוכחית של מיתון, אבטלה ומצוקה גוברת.

הממשלה, במקום שתגן על חוסנה של רשת הביטחון הסוציאלי, הפכה אותה למקור של כספים המשמשים "לסתימת חורים" בתקציב. התוצאה -- פגיעה חמורה בקשישים, ילדים, מובטלים וא/נשים שאינם יכולים לפרנס את עצמם.

בו בזמן שהממשלה שולחת ידה אל קצבאות הביטוח הלאומי, היא נמנעת מהנחת ידה על כספיהם של בעלי המשאבים: במסגרת הרפורמה במס שאושרה לאחרונה, מיסוי רווחי ההון, שוועדת בן בסט המליצה כי יהיה ברמה של 25%, יהיה ברמה של 15%; לא זו בלבד, אלא שבתחילה, בבורסה לא יגבו גם את הסכום המוקטן של 15%, אלא מס מחזור בשיעור של 0.5% בלבד. מצד שני, הממשלה תקטין את המס על שכר, בעיקר בדרגות השכר הגבוהות, כך שבעלי שכר של 25,000 ש"ח ומעלה יקבלו תוספת נטו של 2,000 ש"ח בחודש, בערך.

מסמך זה מתעד את הפגיעות העיקריות ברשת הביטחון הסוציאלי, בכל אחד מן המועדים שבהם התקבלה החלטה על הקיצוצים הנ"ל בתקציב המדינה.

המסמך מציין גם את גודל הפגיעה בכל אחד מן התחומים הנפגעים: קצבת הבטחת הכנסה, קצבת ילדים, דמי אבטלה וקצבת זקנה.

הבטחת הכנסה

אוגוסט 2001

מקבלי קצבה חדשים, בהגיעם לחודש העשרים וחמישה, לא יקבלו עוד אוטומטית קצבה בשיעור מוגדל.

הוחלט שבעת עריכת מבחן הכנסה, גם דמי אבטלה שמקבל אחד מבני הבית ייחשבו כחלק מהכנסת משק הבית.

הוחלט להטיל עונש של 25% מהקצבה, למשך 3 חודשים, למי שמסרב למסור למוסד לביטוח לאומי ידיעה או מסמך לפי דרישת המוסד, ולמי שמסר ביודעין ידיעה כוזבת או מסמך מזויף למוסד לביטוח לאומי.

הוחלט לדחות לשנת 2004 את יישום התיקון משנת 2001, לפיו מי שמחזיקים ברכב פרטי קטן אחד (עד 1,300 סמ"ק) ומשומש (שגילו 5 שנים ומעלה) לא יאבדו זכאות להבטחת הכנסה.

דצמבר 2001

הוחלט שקצבת הבטחת הכנסה לא תעודכן לפי השכר הממוצע בינואר 2002.

הוחלט (שוב) לבטל את ההטבות הנלוות למקבלי הבטחת הכנסה.

אפריל 2002

הוחלט שקצבת הבטחת הכנסה לא תעודכן לפי השכר הממוצע גם בינואר 2003.

קצבת הבטחת הכנסה תקוצץ בשיעור של 4% (למעט השלמת הכנסה לגמלאים ולנכים).

הצעת התקציב לשנת 2003

מוצע לקצץ בקצבאות הבטחת הכנסה בשיעור מוגדל (78% ממקבלי הבטחת הכנסה מקבילים קצבה מוגדלת). להלן גודל הקיצוץ, לפי הרכב משק הבית (דוגמאות נבחרות):

יחיד/ה	174 ש"ח
שני בני זוג	522 ש"ח
שני בני זוג עם ילד	696 ש"ח
שני בני זוג עם שני ילדים	731 ש"ח
אם חד הורית עם ילד	456 ש"ח
אם חד הורית עם 2 ילדים או יותר	769 ש"ח

בנוסף על קיצוצים אלה בגובה הקצבה עצמה, **מוצע לפגוע באופן משמעותי במקבלי/ות קצבת הבטחת הכנסה שגם עובדים/ות:** עד כה, כאשר חישוב את סך ההכנסות של מקבל/ת הקצבה, לא הביאו בחשבון (אצל משקי בית של יותר מאדם אחד) את חלק השכר השווה לשיעור של 17% מן השכר הממוצע במשק (כיום, 1,184 ש"ח); עתה מוצע להקטין זאת לשיעור של 7% (487 ש"ח) (וליחיד/ה ללא ילדים, משיעור של 13% לשיעור של 5%, בהתאמה).

התוצאה של הקיצוצים בקצבה ובגובה הסכום הפטור: אם חד הורית עם ילד אחד, המתקיימת מקצבת הבטחת הכנסה בלבד, מקבלת כיום קצבה בסך 2,789 ש"ח, ובעתיד -- 2,333 ש"ח בלבד. אם תצא לעבוד, בשכר של 2,500 ש"ח, תקבל קצבת הבטחת הכנסה (השלמה לשכר) בסך 1,080 ש"ח, בעוד שכיום היא מקבלת השלמה בסך 1,999 ש"ח.

בנוסף על שני קיצוצים אלה מוצע עוד להעלות את הסכום המנוכה מן הקצבה על כל שקל שכר שמעל לפטור: אצל שני בני זוג שעמם 2 ילדים לפחות, משיעור של 60% לשיעור של

62.5%, ובכל הרכב משפחתי אחר (פרט למשפחות חד-הוריות), משיעור של 60% לשיעור של 67.5%. **התוצאה: פגיעה נוספת במקביל/ות קצבה המבקשים/ות לעבוד.**

מוצע שלא לתת קצבת הבטחת הכנסה למי שלא מלאו לוח 25 שנים.

מוצע שאם חד הורית תחויב במבחן תעסוקה החל מתום חופשת הלידה (כיום היא פטורה ממבחן תעסוקה כל עוד יש לה ילד מתחת לגיל 7); כך גם אלמנה.

מוצע (שוב) לנתק את הזיקה שבין קבלת קצבת הבטחת הכנסה ובין קבלת הטבות שונות: פטור מאגרת טלוויזיה; הנחה בדמי ביטוח בריאות ממלכתי; הנחה בארנונה; הנחה בתחבורה ציבורית.

קצבת ילדים

דצמבר 2001

הוחלט שקצבאות הילדים לא יעודכנו לפי השכר הממוצע בינואר 2002.

פברואר 2002

הוחלט לקצץ את קצבת הילדים בשיעור של 12%.

אפריל 2002

הוחלט שקצבת הילדים לא תעודכן לפי השכר הממוצע גם בינואר 2003.

הוחלט לקצץ את קצבת הילדים בשיעור של 4%.

הוחלט לקצץ את קצבת הילדים של הורים שלא שרתו בצבא בשיעור של 20%.

כמה הפסידו מקבלי קצבת ילדים?

טור 1	טור 2	טור 3	טור 4	טור 5	טור 6	טור 7
ערך נקודה 2001	ערך נקודה אילו עודכנה בשנת 2002	קיצוץ 12% בפברואר	קיצוץ 4% באפריל	קיצוץ 20% להורים שלא שירתו	הפסד להורים ששירתו מינוס 2 4	הפסד להורים שלא שירתו מינוס 2 5
ילד אחד						
171	174	151	146	116	28	58
					בשנה	בשנה
					336	696
שני ילדים						
342	348	302	292	232	56	116
					בשנה	בשנה
					672	1,392
שלושה ילדים						
684	695	603	581	463	114	232
					בשנה	בשנה
					1,368	2,784

דמי אבטלה

דצמבר 2001

הוחלט שדמי האבטלה לא יעודכנו לפי השכר הממוצע בינואר 2002.

אפריל 2002

הוחלט שדמי האבטלה יקוצצו בשיעור של 4%.

הוחלט שדמי האבטלה לא יעודכנו לפי השכר הממוצע גם בינואר 2003.

הוחלט שמי שעבד/ה פחות משנה לא יהיה זכאי לדמי אבטלה (עד אז הספיקה חצי שנה).

הוחלט שדמי האבטלה של המשתתפים/ות בקורסי הכשרה מקצועית יקוצצו בשיעור של 30%.

הוחלט שתקופת הזכאות לדמי אבטלה של מי שטרם מלאו לו/ה 25 שנה (ואיננה חייל/ת משוחרר/ת) תקוצץ מתקופה של 138 ימים לתקופה של 50 יום.

הוחלט שתקופת הזכאות לדמי אבטלה של גילאי 25-35 (ללא תלויים) תקוצץ מתקופה של 138 יום לתקופה של 100 יום.

הוחלט שתקופת הזכאות לדמי אבטלה של חיילים/ות משוחררים/ות תקוצץ מתקופה של 138 יום לתקופה של 70 יום.

הצעת התקציב לשנת 2003

הוחלט כי מי שקיבל דמי אבטלה במשך 60 יום יצטרך להתייצב בלשכה 3 פעמים בשבוע.

הוחלט שקורסי הכשרה מקצועית יהיו מיועדים רק למקבלי/ות הבטחת הכנסה -- ולא למקבלי/ות דמי אבטלה.

הוחלט שלימוד בהכשרה מקצועית לא יזכה עוד את הלומד/ת בדמי אבטלה לתקופה ארוכה מהרגיל.

הפסדים בולטים

חייל/ת משוחרר/ת 68 ימי אבטלה

גילאי 25-35 38 ימי אבטלה

בני/ות פחות מגיל 25 88 ימי אבטלה

ערך דמי האבטלה נשחק, בגלל הקיצוץ של 4% ובגלל אי העדכון לפי השכר הממוצע.

אם יאושרו הצעות הממשלה במסגרת הצעת התקציב לשנת 2003 -- מקבלי/ות דמי אבטלה לא יוכלו ליהנות עוד מהכשרה מקצועית.

קצבת זקנה

דצמבר 2001

הוחלט שקצבת הזקנה לא תעודכן לפי השכר הממוצע בינואר 2002.

אפריל 2002

הוחלט שקצבת הזקנה תקוצץ בשיעור של 4% (למעט למקבלי השלמת הכנסה).

הוחלט שקצבת הזקנה לא תעודכן לפי השכר הממוצע גם בינואר 2003.

כמה הפסידו מקבלי קצבת זקנה (עד יולי 2002)

הפסד שנתי	הפסד חודשי	לאחר הפגיעות	לפני הפגיעות	
708 ש"ח	59 ש"ח	1,069 ש"ח	1,128 ש"ח	יחיד (ללא השלמת הכנסה)
1,056 ש"ח	88 ש"ח	1,604 ש"ח	1,692 ש"ח	זוג (ללא השלמת הכנסה)
276 ש"ח	23 ש"ח	1,863 ש"ח	1,886 ש"ח	יחיד (עם השלמת הכנסה)
1,608 ש"ח	134 ש"ח	2,695 ש"ח	2,829 ש"ח	זוג (עם השלמת הכנסה)

קצבת נכות כללית

דצמבר 2001

הוחלט שקצבת הנכות לא תעודכן לפי השכר הממוצע בינואר 2002.

אפריל 2002

הוחלט שקצבת הנכות לא תעודכן לפי השכר הממוצע גם בינואר 2003.

מעמד המוסד לביטוח לאומי

האוטונומיה של המוסד לביטוח לאומי נפגעה. ראשי המוסד לביטוח לאומי למדו על הקיצוצים מן העיתונות.

אם ההצעות במסגרת הצעת תקציב המדינה לשנת 2003 יאושרו, החשב הכללי של המוסד לביטוח לאומי לא יהיה כפוף עוד למנכ"ל המוסד לביטוח לאומי, אלא יהיה עובד של החשב הכללי של משרד האוצר.

מרכז אדוה, ת.ד. 36529, תל-אביב 61364, טל. 03-5608871, פקס. 03-5602205

Fax. 03-5602205, Adva Center, POB 36529, Tel Aviv 61364, Tel. 03-5608871

e-mail: advainfo@bezeqint.net